

Előfizetési díj.

Videkre postán vagy helyben házhoz hordva

Egy évre 15 frt.
Félévre 8 „
Negyedévre 4 „
Egy óra helyben 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Magyarul minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELLET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 3 kr.
Belyegdi minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22.) Hasenstein et g. (Wallfischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau

Nyitási díjak

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET“

politikai és közgazdasági napilap

1875. második negyedére.

A „Kelet“ előfizetési ára:

Félévre 8 „
Negyedévre 4 „
Egy óra 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legelőször postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Stein János

„Kelet“ kiadója

Budapest, május 3. 1875.

(y.) Oly nyugalmas országgyűlési tárgyalásoknak, mint a minők a Sínlorutezban mostanában folynak, nem mondunk nagyot, de e század második felében tartott országgyűléseink alatt aligha volt tanuja az ország. A munka szerfelett gyorsan halad, könnyen meglehet gyorsabban is, mint azt az ország érdeke követelné, hogy az el-sietett munkának ne legyenek törtézetesen keserü gyümölei is. Ha a szélből egy-egy pattogó rakétát nem bocsát a légbe, alig van valami, mi megzavarná az ünnepies hangulatot. Nem tudnám hirtelen megnevezni történelmünkben azon országgyűlést, mely önmagával annyira kibékülne volna meg mandatumától, a miként a jelenlegi fog megvárni. Szinte vágyakozunk egy kis kirugásra ez egyhanguságból s örömről telik benne, hogy ha egy érdeklőtől de báteot hallgathatunk meg. Ma volt részünk benne, Sennyei Pál beszélt s a mikor ő beszélt, mindig érdekes napunk van. Megkísértette ellenkezni lenni, a mint ezt már állása szabja elő s keresve kereste az alkalmat a régi balközéptől a rá örökségül maradt kormánydöntés mesterségének gyakorlására s ez uton gyakran része volt

Az ember nagykésőre kezdett tehát a külvilág távolabbi tüneményei iránt érdeklődni. Nagy lélektani tévedés föltetni, hogy a még állati ősemler, a vihar, orkán és felhők, valamint a ragyogó nap és halványfényű hold mögött oly lényeket képzelt legyen, melyek neki hasznára vagy ártalmára lenni törekednek.

A mint ma az időjárásról és az égi tüneményekről a legfejlettebb állatoknak is homályos nézetek van, úgy volt az az ősemler, akiknek nem szemlélődő álmadozónak képzeljük, vagy oly földművesnek, a ki az időjárás hasznai és kárairol könyvet tudott volna vezetni.

Sha előtte oly nagyon feltűnt volna is a hold, a nap, miért imádtá volna, mikor még csak nem is félt azoktól s hogy föl sem tűnhetett, bizonyítja a sokkal fejlettebb kancsádálók példája, kik a hold iránt; s több ausztráli néptörzs, melyek mint az állatok a vihar és villám iránt semmi figyelemmel sincsenek.

De ha mindjárt azaz kezdetben félni kezdett volna is az égi tüneményektől, a család és felebaráti szeretet kifejtette sympathia húrjai nélkül, hogyan kelthettek volna azok az ősemlerben vallások hangokát?

Mellékkutak, ez utakon évezredek alatt tett eszmétársítások és egy egyszerű találmány eszközölte tap asztalatok kellettek a végre, hogy az ember a természeti távolfelekvő ősmicus tárgyakra fordítsa figyelmét.

Geiger nagy igazán jegyzi meg (Der Ursprung der Sprache (1869) hogy az „első ember“ csak önmagára és a hozzá legközelebb esőre félt, midőn még oly magas dolgok iránt, mint a világosság és homály, fény és villám (és szín) sem érzéke, sem fel-fogásképessége nem volt.

Az ember nagykésőre kezdett tehát a külvilág távolabbi tüneményei iránt érdeklődni. Nagy lélektani tévedés föltetni, hogy a még állati ősemler, a vihar, orkán és felhők, valamint a ragyogó nap és halványfényű hold mögött oly lényeket képzelt legyen, melyek neki hasznára vagy ártalmára lenni törekednek.

A mint ma az időjárásról és az égi tüneményekről a legfejlettebb állatoknak is homályos nézetek van, úgy volt az az ősemler, akiknek nem szemlélődő álmadozónak képzeljük, vagy oly földművesnek, a ki az időjárás hasznai és kárairol könyvet tudott volna vezetni.

Sha előtte oly nagyon feltűnt volna is a hold, a nap, miért imádtá volna, mikor még csak nem is félt azoktól s hogy föl sem tűnhetett, bizonyítja a sokkal fejlettebb kancsádálók példája, kik a hold iránt; s több ausztráli néptörzs, melyek mint az állatok a vihar és villám iránt semmi figyelemmel sincsenek.

De ha mindjárt azaz kezdetben félni kezdett volna is az égi tüneményektől, a család és felebaráti szeretet kifejtette sympathia húrjai nélkül, hogyan kelthettek volna azok az ősemlerben vallások hangokát?

Mellékkutak, ez utakon évezredek alatt tett eszmétársítások és egy egyszerű találmány eszközölte tap asztalatok kellettek a végre, hogy az ember a természeti távolfelekvő ősmicus tárgyakra fordítsa figyelmét.

Geiger nagy igazán jegyzi meg (Der Ursprung der Sprache (1869) hogy az „első ember“ csak önmagára és a hozzá legközelebb esőre félt, midőn még oly magas dolgok iránt, mint a világosság és homály, fény és villám (és szín) sem érzéke, sem fel-fogásképessége nem volt.

A legelőbbi varázslók az erkölcsileg fen-séges és hatalmasog igen jól hozzá tudták illeszteni a természeti fenséget, mennyiben a természet tüneményeit embertársaik hasznára, vagy kárára fordították. S itt kezdődik azon eszmétársítás útja, melyen a gyermeki ember a ránkéződdig közönyös ter-mészeti dolgoknak titkos s valóban anthropopathikus vonatkozásokat tulajdonítván, azokat magikus fény-nél vonja be s előáll a fetisizmus vallása.

A természetárgyaknak tulajdonított mesz-szeható és titkos erők a képzetelt izgalomba hozták, a tűz és víz, a lég és belső felzálló füst, mit a vihar fölfelé, a vízhányó felhők-hez vitt, a villám és zápor az új világnézet világánál jelentőséget, érdeket nyernek, s az ember természetét a kültermetet varázsszó-re irányozzák.

Ez az az új, a legkorábbi, legritimiebb-makrokosmikus világnézet, mely a szin-és-alakérzéklet is kifejté az emberben; továbbá megfigyeltet a föld termékenységet, a növé-nyek csira képességét, az aratás hasznát, s a durva vadászóló lassanként szorgalmas földmí-vest teremtet.

A földnek nem minden népei lépek be a kultura nagy és fényes birodalmába. Sokan elmaradtak, de annyira egy sem, hogy a kos-mikus világnézet vizsgálódási körébe, némileg be ne lépett volna.

Legmagasabban szárnyaló nézetet bírnak az indogermánok, aztán jönek a semiták, ha-miták; csekélyebb látkörük már a kínaiak és az amerikai kultivált népek, de a többiek is többé-kevésbé ráálltak a kosmikus világnézet talajára.

A tűzörk világnézetének fogalomsoport-jában első a lélek fogalma: a nemzés, szü-letés, serdülés, betegség és halál, mint az emberhez legközelebb eső tünemények, ko-rán és mellyen kellett, hogy érdekeljék. A ma-gusok feladata volt mindezen tüneményekről új nézeteket közölni a néppel, mely közlemé-nyek kiindulás pontja a hideg és meleg, a vi-lágos és sötét ellentéte lehetett.

Az a tény, hogy a hulla hidegen fe-küdt, minden melegség nélkül, azt a gondola-tot keltette, hogy az élő testben szeliden lobo-gó tűz van, a mi a meleg lélegzetet szüli. Az-zal a képzetellel, hogy az élet tűz és hogy a annak fényét a halál oltja ki: sok nép mytholo-giájában találkozunk.

A lélek mint bolygó tűz, vagy levegőfőle elválhat a testtől, mint a füst a lángtól, hogy láthatatlannal az égen elveszzen; majd tűlszárnyalja a felhőket és egész odáig megy, hol a csillagok fénylenek s ott fehér ruhában, angyaloként la-kozik.

Az elszálló gözből szötte a képzetelt a a fehér ruhát, az angyalok és lelkek burkát; majd megnépesítette a levegőt kísértetekkel, daemonokkal és szellemekkel.

Másfelől ha a lélek halál alkalmával a testtől elvált, mikor egyesült előbb azzal? E kérdésre ismét a papi bölcsesség felel: va-lamint a szent tűz dörszölés által kelekkezik-si) lélek szikrá, hogy mint lobogó tűzet az asszonyba beolván, a tízedik holnapra e szik-rát megszüli. A nemző férfi tag a gyermek-deben összehasonlított szerető tudatnak szent tűzfuróként tűnt fel, isteni, fenséges „pra-mantha“, melyet benne rejlt titkoszereterejéért tisztelni kell.

Ezek a nagyon is gyermekekes képzetek voltak csiraja a korán elterjedt s később a phoenicek, assyrok, görögök és rómaiaknál szintén divatozó phallus-cultusnak. Továbbá szokásba jött a hulla megégetés, némely né-pek az egyiptomi szokást követték, bebalzsamozták a testet, hogy a lélek számára megtartsák; de a mint a tűzes és égbeszálló lélek képzete ki-fejlődött, elkezdették égetni a testet, hogy a tűz lélekserűvé változván, a testből felzálló füstöt utjában követtesse.

Először a törzsfőnek, iránkok való tisz-teletből ajándékokat vittek; később a halot-taknak is hoztak új áldozatot, gyümölcsöt, italokat, levagott állat húsát, (véres áldozat) lassankint az ember-áldozat is kifejtet, hogy a hullát a férgek őrli fogától megóvják. Né-mely népek ismét azért hoztak ember-áldozatot, hogy haragvó istenüket kiengeszteljék.

Kifejlődött továbbá a betegség fogal-ma. A betegség mintegy megtisztatlanságra a testen szétfolyó életűnek. A világos, tiszta, meleg képzete egybeolvadt a szenttel, fensé-ges és egészségessele, a jóssággal; a sötét, tisztátalan ellenben a beteges, rút, káros és gonosz képzetével.

A tisztátalan lelkek, daemonok (koboldok, kísértetek) a föld körének sötét, tisztátalan he-lyein tanyáztak; a tiszta lelkek ellenben a tul-világ égi virányaira vándoroltak. A gonosz lelkek néha észrevétlenül beírákódniak a testbe hogy betegségeket okozzanak, s sok a varázslók csodakurája őrte ki őket.

Felméri Lajos

(Folyt. köv.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

get vehet pénzügyi bajainak; hogy a jövő év pénzkészlete a költségen nagy részének a deficit általi igénybevétele folytán fel fog emésztetni s a bajon kellend ugyan valamely hitelművel utján segíteni, de a szerzett tapasztalatok folytán az levén reményesége, hogy a jelen év bevételei nemcsak elérik, de lényegesen túl is haladandják a mult éviakat s a törvényhozásnak lesz módja az év első részében természetesen beállni pénzügyi hiány fedezéséről gondoskodni. Programjában névben annyit mondott annak idején, a mi követendő irányelvei iránt mindenkit képes tájékoztatni; többet mondani nem tartja helyesnek ma, midőn aposztrófi actiót megindítani nincs módjában. Akadémikus fejtegetéseknek nincs helye a miniszteri padokról, honnan minden kimondott szóért el kell vállalni a felelősséget.

Maga Sennyei is elismerte beszédében, hogy szükségessé a kormánynak egy időt engedni reformterveinek előkészítésére; a kormány pedig eddig teljesen el volt foglalva az országgyűlési teendőikkel s a hozott törvények végrehajtásával; ily körülmények közt többet kívánni a kormánytól méltányosan nem lehet. A mit pl. a vámszerződés revíziójára, a bankkredés megoldására nézve a kormány eddig mondott, annál többet mondani nem is megengedhető. Annyit a mennyit szükséges tudni a kormány intenciójának megítélésére, s arra, hogy valaki legyen-e bizalommal ráta vagy nem, máris mondott a kormány; általános frásisokat lehetne még eleget mondani, de azok egy lépéssel sem vetnének közelebb a célhoz. (Helyeslés.) B. Sennyei szava félremagyarázást érmet emel szót. — Simonyi E. ismét szólni akar. — Zsedényi hivatkozik a házszabályokra, melyek szerint senki kétszer nem szólhat. — Simonyi megjegyzi, hogy úgy látszik, mintha beszéde „zenirozák“ a többséget. — Tisza belügyminiszter kéri a házat, engedje Simonyit még egyszer szólni, miután ugysem félhetni azoktól, a miket mondani fog. — Simonyi erre folytatja beszédét. Kijelenti, hogy nincs megelégedve a pénzügyminiszter nyilatkozatával: hogy a jelen kormány is ugyanazon adósságszínvonalon áll, követi.

Magyar lapok szemléje.

A „Reform“ kenyeret kér s nem beszédek. A retorikai dísz, a dialektikai ügyesség, a politikai manőver mulattat még, de nem hevit, meggyőződést nem kelt, s mivelhogy nem ad semmit, nem is fogad semmit. Szerinte ez a hideg, scepticus hangulat nyilatkozott a házban, midőn Sennyei Pál nagy figyelemmel, de kevés igazi érdeklődéssel elmondotta negatív programbeszédét. Negatív azért, mert „kérdésekben“ nagy programot követel a kormánytól, de maga nem ad. Tudni akarja a kormány politikáját, de ő nem mondja meg, hogy az oppositio mit akar. Ugy találja, hogy az egész kérdéskörösödés nem volt egyéb a kormányt faggató szorongatásnál s az egész beszéd kortesbeszéd volt. Sennyei a szónoklat varázserejével véli pótolhatni a valódi politikai tartalmat és a taktikát, a mi tévedés. Hogy Sennyei báró egész természete kormánypárti és nem ellenzéki, azt fellelése igazolja. Ő frondeur, de nem oppositio. Széll Kálmánnak sikerült kimutatni, hogy Sennyei impraktikus.

Bécsig és Bécsről.

(1875. mártius—április.)

(Folytatás.)

Ej! félre az érdektelen dolgokkal; vágyom Bécsre látni, már két éve nem láttam, hallom, hogy a kiállítás óta is nagyot változott — nos tehát „állami“ siess, előre! Siet is Marcheggén a fő vasúti gőzponton keresztül végig robog a gyönyörű Stadelni vashídon, alattunk ujon emlékedett gyári városrészek házai tűnnek el egymásután s itt vagyunk a nagyszerű Norbannhoton, mely egy magában Bécsnek egyik nevezetességét képezi. Már környékében is mily változás, hol ezelőtt fel az „Augartenig“ disztelen tér, piszkos egy és két emeletes házikók, most ott díszes hotelek és palotaszzerű négyemeletes házak emelkedtek két-három sorban.

Kocsira szállunk s nem sokára elhelyezkedünk valamely vendéglőben. S most végig a Praterstrassen, mely nem igen változott. Esteli 7 óra van; az azóta előléptetett Jauner műpala-földházhoz, a Karl színházhoz csodál a nép — hisz a 80 napi utazást a földgömb körül (melyben elefant is fordul elő) adják — lóvonatu kocsikon elhagyva a zsbongó tömeget, az Aspern hídán áthaladunk a csatornán s a Ferencz József „quai“n felfelé, hol az 1873-ban épült 2 új hídát mutogatja a kocsis, a Ringre betérve, hol az új bérce s a vig opera vonjak magukra figyelmeket, ez utóbbi ragyogó gáz-koszoru világításával, emeleti loggyájának kupolájával; onnan lesietünk a régi glacis-ra, mely most egészen eltűnt a nagyszerű építmények alatt. Hol 1872-ben és 1873-ban még pusztá tér volt, ott most egész városrész és monumentális épületek halmaza emelkedik. Ily

A demonstráció nem volt nehéz, de találó.

A „M. Politika“ szerint a miniszter urak nem tudják, nem is sejtik, miként, mily elvek alapján kell csak megindulniok és a gyakorlati kérdések megoldásában nemcsak maguk közt nem állapodtak meg, de egyiknek sincs határozott nézete a bank- s vámkérdésekről. Még kevésbé tudnak megmondani, hogy a közös költségek reductiojára gondolnak-e komolyan? fognak-e valaha merni a hadsereg emésztő költségei reductiojáról komolyan csak gondolkodni is? A nem tudásnak és nem akarásnak nyögés a vége. A mivel Széll Kálmán mentegetőzik, merő sophistika. Már pedig Széll Kálmán igen készen, igen gyorsan, igen bőven beszélő férfiú; de a sophistikai tőren gyenge. Bizza ezt Tisza Kálmánra.

Az „Ellenőr“ Sennyei beszédére tesz megjegyzéseket, a hangra, mely a szenvedélyekben keresi a szavak utját. Ezt megszokta a szélsőbaloldarlól hallani s ott érti is s megtanulta nem venni számba. De Sennyeitől hallva szokatlanul lep meg s kellemetlenül érint már csak azon oknál fogva is, mert oly reminiscenciákat ébreszt s oly összehasonlításokat provócal, melyeket örömet aludni hagyának. Ha egy szélső ellenzéki bajnok veri a mellét és jajgat az „elviselhetetlen terhek miatt“, melyeket mindenféle átkos rendszerek raknak a sanyargatott nép vállaira s melyeket „már az 1861-ki országgyűlés felírta“ constalt, az korántsem olyan különös, mintha ugyanaz a Sennyei Pál báró teszi ezt, a ki ez országgyűlést constaltálta megbirhatatlan terhek tekintetében országgyűlés nélkül kormányozva, in praxi más véleménynyel látszott birni.

A „Jelenkor“ Sennyei beszédében csak töredékesen látja a conservatív programot; de azt a meggyőződést meritheti belőle, miszerint a jobboldali ellenzék okvetlenül fog alkalmazni, hogy határozott programmal appelláljon a nemzet választóira. Van oka hinni ezt a kormánynál is. Van oka hinni azért, mert a legnehezebb és legkényesebb kérdésen már átesett. Széll Kálmán, kinek rögtönzését nem akarja a kormány program magyarázatátul elfogadni s elvárja, hogy mint erre legilletkebb maga Tisza Kálmán nyilatkozzék, Széll Kálmán beszédében kénytelen volt kimondani, hogy az ősszel csakugyan egy új hitelművelésre lesz szükségünk, magyaránd: kölcsönt kell kötnünk. Ez volt a legkényesebb kérdés, melyet a választások előtt a kormány talán titkolni akart. Most azonban, hogy ez ki van ugratva, nem lehet több akadály, hogy programját, mely kétségtelenül ehez van kötve, minden részletében előterjessze. Várja Tisza Kálmán beszédét, meg lehet, hogy megkapja tőle, a mit vár.

A „Pesti Napló“ szerint a kormány részletes programját azon javaslatok képezik, melyekkel a törvényhozás elé lép. A befejezéshez közel álló országgyűlésen a kérdések egész sorozatának részleteivel előállni: időreztetés s czáltalán dolog. Teljesen egyetért tehát azon kitűnő fejtegetésekkel, melyeket Széll Kálmántól br. Sennyei Pál kifogásai ellenében hallott s e fejtegetések becset nem csökkenten az önvalomást, melyet a pénzügyminiszter a budget tárgyalásán a hiány fedezésére vonatkozólag tett. De fájlatja, hogy Széll Kálmán csak vé-

gyorsan építenek Bécsben. Még Hernalsen is, hol 1872-ben az „Exercien platz“ diszelgett, a tér most teljesen be van építve 4 emeletes épületekkel.

S ez csak egy példa a sokból. Mihelyt dolgaim engedék, egy kis recreatiót engedék magamnak; bár nem érzem magamban régi fáradhatatlan élvezési és gyönyörködési vágyamat, a melylyel 3—5 évvel ezelőtt órányi távolságra elvándoroltam egy képtár vagy kiállítás megzemlélésére, hogy ott megint órákig elállingáljak a festmények, aczélmetszetek, majolikák, terracották, kanták, vázák stb. előtt egyik gyönyörködési extasisból a másikba esve.

Hanem azért csak elő te „Fremdenblatt“ hadd lássuk, micsoda programot szerkesztettünk össze a mai — történetesen vasárnap — délutánra és esteire.

Némi keresgélés után megtaláltuk; tehát itt van legelőször is 2—5-ig a Künstlerhaus kecséget művelézzel az északi sarki utazásról képkiallást rendezve; aztán 5—7-ig a Volks-gartenben megynünk egy kis katonai zenét hallgatni s végül, hogy a nap illő komolysággal legyen bezárva, elmegyünk a várszínházba Arriatól és Messsalinától borzadni.

Tehát mindenkélt a művészet házához tartottunk, mely a Ringnek a Wien folyam mellett részén egy csinos tőren emelkedik, a zenekedvelők házának szomszédjában. Siettem fel a fölépessőn az emeletbe, hol régen oly sok szép festményt szemlélttem: midőn a teremőr visszazsolt, mondván, hogy ott nincs még semmi kiállítás s a kiállítás csak szeptember 1-én kezdődik. Ma egyedül az északi sarkvidéki képek vannak kiállítva — a földszinten.

Boszankodva siettem a kijelölt terembe; hol azelőtt fiatal festész jelöltek szokták a

delmezte magát. Ő Sennyeivel szemben lemondott a támadó szerepéről. Még azt sem említi fel, hogy éppen Sennyei volt az, ki hozzájárult Ghyecz tervének megkutatásához s épen ő, ki körülbelől ugyanazt a pénzügyi politikát ajánlta, melyet most a kabinet követ, most oppositio-nális álláspontot foglal el ugyanazon javaslatokkal szemben, melyekhez multikori oppositio-jával hozzájárult. A „P. N.“ helyeselte Ghyecz politikáját. Fájlatja, hogy az megbukott. Meg van győződve, hogy arra vissza kell térni. De nem Sennyei volt-e e politika egyik megbuktatója? Meglehet, hogy akkor is és most is az a főfogása, hogy — mint Cziráky a főrendiházban mondta — „a kormány nem minden tehetséget egyesít a maga körében.“

Az állam és egyház közötti viszonyok rendezése.

(Folytatás és vége.)

E három szempont volt irányadó a javaslat mindazon határozatainak megállapításánál, melyek a vallásfelekezeti irányában tiltó vagy korlátozó rendeleteket foglalnak magukban és ezen határozatok sehol sem tartalmazzák a vallási hitnek vagy az ennek körében mozgó tulajdonképeni egyházi életnek megszorítását, hanem részint olyan ügyekre vonatkoznak, melyeknek jogi avagy politikai következtései vannak, részint pedig azon korlátozást törekednek kimutatni, melyek a vallási és politikai életet a dolog természetétől elválasztják s az egyházak, melyeken ha tullepnének, már az állam körébe avatkoznának. Egy szóval ép oly mértékben igyekeztünk biztosítani a nemzet állami és polgári szabadságát az egyházi testületekkel szemben mint viszont a hitnek s vallási életnek szabadságát a politikai uralom beavatkozása ellen.

5. Ámde a fentebb előadott elveket hazánkban egyszerre és valamennyi hitfelekezet irányában nemcsak egyenlő mérvben, hanem egyezersmind egyformán érvényesíteni, ha az állam hatalmával kivethető volna is, czélra vezető semmi esetre sem lenne. A már eddig is törvényesen létező hitfelekezeteknek mind a társadalomban meggyökerezett hagyományos intézményeik, s ez intézmények alapelvei mind az állammal sok százados történeti alakulásokban kiképződött összeköttetéseknek oly lényegesen különböznek egymástól, — továbbá ezen különleges sajátságaink oly sokféle szálakkal s oly mélyen fűződnek a nemzet egyéb viszonyaihoz és az állam érdekeihez: hogy ha mindezen sajátlagosságokat egyszerre megszüntetni és az államnak valamennyi, a római katolika, a görög keleti és a különböző protestáns egyházak, a zsidók, sőt még a jövőben keletkező felekezetek irányában egyforma jogviszonyt akarnók megállapítani, ily eljárás ahelyett, hogy a szabadságot megnyugtatóan biztosítaná, és a viszonyokat rendezné inkább, ép úgy megzavarná maguknak a hitfelekezeteknek életét s egymáshoz való békés viszonyát.

Alényegesen egyenlőtlen tényezőknek, egyenlőtlen erőnek s eltérő azaz irányzatoknak külsőleg is egyenlő egyforma jogviszony alá helyezése, vagy épen erőszaklása: a gyakorlatba a legnagyobb egyenlőtlenséget, sőt egyik vagy másik irányban a szabadság

másolásban esetjeiket gyakorolni, ott most 12 ké-

pecske, melyek mindenikének nagysága alig egy láb s ebből is egy jó rész a keretre esik, mellette egy 13-ikkal volt kiállítva. S én ezekért a piciny tájépekért — hol nincs is táj, hanem hó és jégcszikk és zöld-tenger — jöttem ide. Kezdem a dolgot, mint aféle székegy ember hátulról, a 13-ik képél. Ez Payer Gyula főhadnagy urat ábrázolja, életnagyságban, mellképben, vadásztiszt ruhában, mellén érdemjelekkel világos szőke hajával és szakállával. Nem igen figyeltem a pompás arany rámban díszlő festményre (melyet O b e r m ü l l e r Adolf a bécsújhelyi katonai akadémia számára festett, mely tanintézetből került ki Payer is); Lavateri tudományomat sem igen erőltettem meg s így a csinosnak mondható, ha nem is épen közhelyes, de nem is valami feltűnő kifejezésteljes férfi arcáról nem sokat mondhatok. En, ki az egész északi sarki osztrák-magyar expedicio diesteljes eredményeiret nem igen lelkesülök s az egészen csak a vezető, a rend- és fegyelem fenntartást, a folytonos foglalkoztatást s a legénységnek mindvégig jó magatartását tiszteltem, bizony csak egy futólag tekintettem a főtervező arcára, ki tudományos feladatai közül egyet sem oldott meg, de sőt még csak meg sem közelített; s minjárt expedicioja kezdetén a véletlen martalékává lett. Mindenki ömeri s szintén hallotta már ez expedicio történetét: a festmények Payer Gyula által természet után rajzolva. O b e r m ü l l e r Adolf művei s 12 északi sarki tájkép epizodszzerű vázlatok állítanak előnk az expedicio történetéből.

(Folyt. köv.)

veszélyeztetését eredményezné. — Azonban ily irányu gyökeres átalakításokra már azért sincs a jelen ügyben szükség, mert az ország minden polgárának és valamennyi már létező vagy ezentul keletkezendő hitfelekezetnek vallási teljes szabadságát, és hite gyakorlatában való egyenjogúságát megadhatjuk a nélkül, hogy akár a görög keleti s a protestáns egyházaknak törvényeinkben eddig biztosított önkormányzatát kellene megszüntetnünk, akár ezen, meg a római s görög kath. egyházaknak az állammal eddig kifejtett viszonyát az előjogok megszüntetésén kívül is lényegesen változtatnunk kellene.

Ennélfogva a bizottság javaslatának megállapításában a lehető legnagyobb kimélettel járt el a törvényesen bevett egyházak fennálló intézményei iránt, s ezekre az általunk benyújtott javaslat határozatai csak is anyiban hatnak módosítólga, a mennyiben azt a megváltozott viszonyok s a vallás szabadságának általános kiterjesztése elkerülhetlenné teszik. Ugyanazon okokból volt kénytelen a bizottság felvenni az 5. §-ban azon intézkedést, a mely szerint az államnak a rom. és görög kath. egyházak iránt eddig gyakorolt jogai továbbra is fentartatnak, még ezen egyházak szintén az önkormányzat alapján nem szervezkednek s ez iránt a törvényhozás külön törvényvel nem intézkedik.

Ezen intézkedés a nevezett egyháznak az állammal szoros összeköttetésükben századokon át kifejtett viszonyaiknál fogva elkerülhetetlenül szükséges mindaddig, míg az egyházak önmaguk nem helyezkednek oly alapról, mint a melyen az állam a többi vallásfelekezeteknek is teljes önkormányzatot engedhetett. És ezen esetben is ezen egyházaknak az állammal való szövényes jogviszonyait külön törvényvel kellend újra rendezni.

A bizottság is óhajta, hogy a kath. egyház önkormányzati szervezete minél előbb jöjjön létre, és kívánja, hogy a kormány is a mennyire rajta áll ezt előmozdítsa. — Egyéb-iránt a benyújtott javaslatban a már létező hitfelekezetek intézményeinek a jogviszonyaiknak kimélettel méltánylása sem a vallás általános szabadságát, — mint főleg előadtuk, — nem akadályozza, sem a felekezetek között a javaslatban kimondott egyenjogúság elvével nem ellenkezik. Nem ellenkezik legalább a dolog lényegében, — mert a jogegyenlőség elve itt csak oly értelemben valószínű, hogy egyenlő mértékben legyen jogosított mindegyik hitfelekezet vallásának s egyházi életének saját elve szerint gyakorlatára, és hogy egyenlő mértékben legyenek az állam jogai s érdekei és a polgárok szabadsága biztosítva a különböző hitfelekezetekkel szemben.

De épen ez a valódi jogegyenlőség nem volna elérhető a jogviszonyok teljes egyformasága által. Ezért van a javaslat 5. §-ban öszintén kimondva, hogy „a hitfelekezetek jogok és kötelesekre nézve egymás között és az állam iránt egyenlők a jelen törvény értelmében.“

6. Végre a javaslat megállapításánál azt is szem előtt tartotta a bizottság, hogy ha az államnak mint politikai hatalomnak nem is kell a vallási ügyekre avatkoznia, de a polgárok vallásossága s vallási érzületük által táplált erkölcsiesség, mindenesetre egyik nagy és üdvös tényezője, mind a társadalmi rendnek, mind magának az állami életnek. Ezért az államnak a vallásosság és erkölcsiesség fejlesztésére célzó egyházakat a mennyire a hit körébe avatkozás nélkül teheti, oltalma és védelme alá kell fogadnia. — Házmán Ferencz a bizottság elnöke, Molnár Aladár a bizottság előadója.

BELFÖLD.

Udvarhely május 1-én.

(Ugron Gábor a mentelmi bizottság.)

Ma érkezett budapesti vezér hírlapokból arról értesültem, hogy a mentelmi bizottság április 30-án d. u. 5 órakor „rövid ülést“ tartván, abban Ugron Gábor képviselő mentelmi ügyét „is“ tárgyalás alá vette, még pedig a következő épületes alapon:

„Ugron Gábor tudvalevőleg azért kérést ki, mert a „Baloldal“ című hetilap első száma a szerkesztő nevének elhagyása nélkül jelenlét meg, azért sajtó-vétség alapján mint egy tulajdonos bepöröltetett.

A bizottság, miután itt alapos panaszra okot és büntényt nem lát, sőt ellenkezőleg ez úgy a zaklatás látszatát viseli magán, Vécsey Tamás indítványára a kiadást megtagadta.

Ezen értelemben fogja a bizottság jelentését a ház elé terjeszteni, melyben a fentebbi határozat értelmében teendi meg javaslatát.

No már engedelmet kérünk Vécsey Tamás t. indítványozó urtól, sőt az egész t. mentelmi bizottságtól is, hanem annyi mindenképpen kívül bizonyos, hogy az urak az indítvány, és a kiadásnak az indítvány elfogadása folytán történt megtagadása által, méltóztatásnak — hétköznapi nyelven szólván — a mentelmi sulykot egy kissé nagyon messze-tova

ellőditani. És mi Tamás vagyunk benne, hogy ezen alapos botlás ellen, alaptalan mentségül lenne tekinthető ama különben nagy fontosságú körülmény, hogy ez ügyben a tisztelt bizottság „rövid ülést tartott“, sőt ellenkezőleg abból épen a tűnik ki, hogy „rövid ülésben“ ezen második ügy iratainak tartalma, legalább brevier et confuse véthetethen bírálát alá, a tisztelt bizottság tagjai, nagy valószínűséggel, téves informatio folytán, országosok föléltetve.

Quod sic demonstro:

Ugron Gábor — részünkről a mentelmi bizottságnál határozottabban „tudvalevőleg“ — nem azért kéri ki, mert a „Baloldal“ című hetilap első tehát (egy) száma, hanem kerekén azért, mert annak tizedik és tizene-jedik (tehát két) száma és mert nem a szerkesztő nevének elhagyása nélkül, hanem épen annak elhagyásával jelent meg, és nagyobb csudál, még csak nem is esküdszék illetékességi körébe vágó sajtó-vétség, hanem csupán járásbírósigilag fenytendő sajtó kihágás alapján körözöttet be. A tisztelt bizottság tehát itt büntényt még készakárva sem láthatott hanem tisztább szemüvegen át igen is láthatott, sőt látnia kellett volna, annál több kezelőfogható okot és jogosabb alapot panasza mennél kevésbbé viseli magán, ez úgy zaklatásnak akárcsak árnyékát is.

Mily könnyeden szokott odadobni a szó: Zaklatás! és hányszor tétetik az által il-lusorissá a törvény és annak alkalmazása!

Epen ezért mi — a mennyiben a jelen esetre vonatkozik — tiltakozunk az ellen, habár törvényhozók ajkairól hangzik is.

Mindezekből — föltéve, hogy a hírlapok közleménye hű — tiszta világos, hogy az egy-iratokat kellő figyelemre sem indítványoz, sem a bizottság nem méltathatták; sőt világos, hogy az 1871-dik évi május hó 14-én 1498. szám alatt kelt bel- és igazságügyministeri rendelet által Erdélyre nézve érvényben fenntartott 1852-dik évi osztrák sajtórendtartást általában különösen pedig annak 2§-át és az idézett ministeri rendelet idevonatkozó 5 §-nak 2-dik pontját és 4. p.-nak harmadik bekezdését — hízelveg szólván — merőben ignorálák.

Ami tessék megezőfolni.

Az egyrabulista.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, május 5. 1875.

A belga-német vizsály a mult héten végképen békés stadiumba jutott, a mennyiben a brüsseli kormány pénteken elküldötte Berlin-válaszát az april 15-ki német jegyzékre. E választ azóta már közölték a bécsi, londoni és párisi cabinetekkel is az úgy a barátságos eszmecserre keretbe van visszaterelve.

A porosz képviselőház az egész héten egyházipolitikai ügyekkel foglalkozott. Az ismeretes s már régebben előterjesztett javaslatokat tárgyalta. Szombaton azonban a kormány új, igen fontos törvényjavaslatot, a kolostortörvényt hozta a ház elé. A rég várt javaslat szövege következő.

Mi Vilmos, Isten kegyelméből stb. rendelkezük:

1. §. A kath. egyház minden szerzetes- és a hozzájuk hasonló congregatiók a 2. §§. rendelkezésének fenntartásával a porosz monarchia területéről ki vannak zárva. Megtiltatik, hogy új telepeket állítsanak.

A már fennálló telepek a jelen törvény kihirdetése napjától új tagokat — a 2. §. szabályának fenntartásával — föl nem vehetnek s hat hónap alatt föl kell oszlanio. A vallásügyi miniszter föl van hatalmazva olyan telepek javára, a melyek az ifjúság tanításával és nevelésével foglalkoznak, hogy másnemű intézetekkel és intézményekkel leendő pótlásukra ideje legyen, ezt a határidőt egész négy évre meghosszabbítani. Ugyan e célból ezen határidő lejártával a szerzetes és hozzájuk hasonló congregatiók egyes tagjainak engedélyt adhat a további tanításra.

2. §. Azon szerzetes vagy hozzájuk hasonló congregatiók telepei, melyek kizárólag betegápolással foglalkoznak, tovább is maghagyatnak; míg ez nem történik, a bel- és vallásügyi miniszter felhatalmazva nekik új tagok fölvetését megengedni.

3. §. A szerzetes és hasonló congregatiók fennmaradó telepei az állam felügyeletének vannak alávetve.

4. §. A szerzetes és hozzájuk hasonló congregatiók feloszlaltott telepeinek vagyonát az állam részéről való confiscatió. Egyelőre az állami hatóságok őrizik és kezelik azt. A kezeléssel megbízott biztos csak a felelőbbvő hatóságnak felelős, az általa teendő számadás az 1872. mártius 27-ki törvény 10. §. 2. pontja értelmében a királyi főszám-szék átvizsgálásának van alávetve. Másféle felelősség vagy számadás nem kívánatik.

A vagyonból a feloszlaltott telepek tagjait tartják el. A további hóváfordítás törvény útján fog meghatározlatni.

5. §. A jelen törvény kihirdetése napján lép életbe. Végrehajtásával a bel- és a vallásügyi miniszternek vannak megbízva. Különösen nekik kell meghatározni a 3-beli állami felügyelet gyakorlására vonatkozó részletes szabályokat.

A javaslatához nyolcz lapnyi indokolás van mellékelve. Az indokolás szerint Poroszországban 78 állomáson 1032 különféle szerzetes és 836 állomáson 7763 apáca van. E szerzetek államveszélyessége abban áll, hogy szervezetük szerint külföldön, Romában vagy Franciaországban lakó felebbvalóknak vannak alárendelve. De tevékenységük is veszélyes az államra. Csak öt testület 176 taggal folytat contemplatív életet. A többiek lelkipásztorokdással vagy tanítással foglalkoznak s ez utóbbit a kormány és a képvis. ház már 1872-ben károsnak nyilvánította. A kormány kötelességének tartja lehetőleg gyorsan és hathatósan meggátolni azt, hogy ezen nagyszámu, a curia és a püspöki kar vezetésének teljesen átengedett személyzet a kath. lakosság támogatása nélkül államellenes behatásra használhassék föl. A szabad egyesülés jogának elvét ezen társulatokra alkalmazhatni nem lehet, mert a szerzetek szabályzatai az egyes tagoktól családból kivesszik és szabadságuktól megfosztják. Közel-fogható, hogy az alkotmány idevágó XXX. pontját olyan egyetlekre nem alkalmazhatni, amelyek a család, a vagyon és az önálló kereset eszméit, melyek korunkban az állami rend alapjául szolgálnak, negálják s tagjaik szellemi személyiségét megszüntetik. A szerzetek és congregatiók különben nem lényeges alkatelemei a kath. egyháznak, hanem csak az egyház fejlődésének szülémei. Abból, hogy az állam valamely egyházat területére befogad, még nem következik az, hogy összes intézményeit is tűrnie kellene. Ez a türelmesség különösen ott nem gyakorolható, a hol ez apparatust az állam elleni harcra akarják használni.

Az 1-6 §. indokolása kiemeli, hogy csak a szerzetek és a congregatiók, de nem az egyházi társulatok és egyetek oszlattatnak föl. A táptitrendeknek adott hosszabb határidő a tanterekben mutatkozó nagy szükséglettel, a betegápoló rendek megbagyasza ezek kitünő szolgálataival az utolsó háboruban indokoltatnak. A 4. §-nál kiemelté a kormány, hogy a jelen törvény minden fiscalis indokot nélkülöz.

A többi államok belételeben fontosabb esemény, melyről visszapiantásunkban újra meg kellene emlékeznünk, nem fordul elő. Még csak azt említettük meg, hogy a párisi „Moniteur” alapítvánnyal mondja egy berlini lapazon állítását, hogy a francia kormány évenként tízezer millió frankot fordítana a külföldi sajtó subventiójára.

Don Alfonso.

A mennyire az eddig érkezett hírek-ből kivehető, nem történet Grácban újabb zavargások. — A tanulókat talán az a hirdetmény ijesztette el, mely a fekete tábláról tudokra adta, hogy újabb rendetlenkedések esetében az egyetemet egy félre bezárják. Igen dicsegetes a munkások magatartása, kik ostentatívan távol tartják magokat minden összeesdőléstől. Egyébírt az munkások fejei dr. Tauschintky s mások a hatóságunk tettei irántok szerint proclamatiók kibocsátása s rábeszélés által mindent elkövettek, hogy a munkások csendesen viseljék magokat. Minden aggodalom megszűnt volna, ha valósul, mint néhány bécsi lap írt, hogy Don Alfonso Salzburgba ment, de ez valótlan, valamint az, hogy Alfonso Pozsonyban szándékozik lakhelyét áttenni.

A „Bohemia” szerint a császári ház Bécsben időző tagjai tanácskozára gyűltek össze, melynek eredményeül azt tanácsolták Don Alfonso-nak, hagyja el Grác városát és tegye át lakhelyét Bécsbe, Károly Lajos főhg. vagy a modenai hg. palotába, mire Don Alfonso azt a kívánságát fejezte volna ki, hogy Tirolba Albrecht főhg. Arco nevű jószágára mehessen. Egyelőre azonban úgy látszik, nem akarja Grácot elhagyni.

A bécsi lapok magántudósítokat küldtek Grácba: és két ily tudósítónak sikerült don Alfonsohoz bejutni s ezzel valamint nevével hosszabb párbeszédet folytatni. A mint ezen urak átadták látogatójegyüket, Lazzarini b., titkár bevezette őket don Alfonso első emeleti lakásába, hol a herceg és neje rendkívüli előzékenységgel fogadták őket. A hercegi pár igen elegáns tartású és legkevésbé sem mutatja külsejében a valóságnak jelét, melylyel háboruban viselt dolgaikat jellegzik, sem azon kihívó daczán, melyet a gráci zajorjokkal szemben tanúsítottak. A hercegnő karcsú alak, szőke hajjal és sötétkék szemekkel. Mindkettő tud németül: felváltva adtak a tudósítókknak felvilágosításokat azon megjegyzéssel, hogy erre a sajtó képviselőivel szemben örömmel készek.

A gráci „sajnálatra méltó” putschok

daczára — mondá a herceg — meg fog maradni e városban, hol már egyszer tartózkodott s hová Spanyolországból is mindig vándorolt. Azután a spanyol háboruban játszott szerepéről beszélt a herceg, illetőleg megezőföldi iparkodott a saját által szemére hányatcsmányásokat. Ő a politikától távol akart maradni s csak bátyja parancsára indult a harcra. Nejét nem akarta magával vinni, de az kötelességnek tartotta férje mellett maradni, bár nem járt mint amazon fegyveresen s nem is lépett fel furia gyanánt. Hasugság az a bárbár eljárás, melyet donna Bianca állít, hogy egy spanyol nő ellenében követelt, egy valenciai lapban is meghazudtolta azt.

Midőn a karlisták Duencába vonultak, a várost elhagyatva találták és Don Alfonso a házak őrszére katonaságot rendelt. Nemcsak nem gyújtatta fel a házakat, hanem a városban tűz támadván, oltásra adott rendeletet. Emberölés alig volt, kivégzés csak néhány a haditörvény értelmében. Don Alfonso oly kevéssé kegyetlen, hogy Sabals tábornokot rangjától megfosztotta, mivel az 50 embert kivégeztetett, s hazugság, hogy egy tábornokot ennek neje s gyermekei személtására meggyilkolt, a hír alaptalanságát a köztársasági kormány elismerte, constántván, hogy a mondott tábornok esetében esett el. Iglesias tábornokot Don Alfonso nemcsak nem huzoltatta meg lóhoz költözve, hanem kíséretébe fogadta s becsület-szavára szabadon bocsátotta. Fogságba esett közkatonákkal is igen humanusan bánt, tömeges öldökléseket pedig sohasem vitetett véghez.

A carlisták nem fosztogattak, nem raboltak. Majd éhen veszttek s csak pénzért vehettek élelmi szereket. Egy katonát azzal gyanúsítottak, hogy egy csirkét lopott. Megtalálván nála a csirkét s ezért 50 botütést kapott. Utólag kisült, hogy nem lopta, hanem pénzért vette a csirkét. Megjegyezte a hercegnő, hogy donna Blancának neveztek el, bár igazi neve Mária. A herceg végül azt mondta, hogy egy pillanatig sem volt szándéka Grácba telepedése által e város nyugalmát háborítani, nem is jött volna abba, ha nem biztosítják, hogy senkinek sem lesz terhére.

Ő felségénél, ki mindig igen kegyelmes volt irányában kérdést tétele, nem lesz-e bárkire nézve kellemetlen ha Grácba telepedik, s azt a feleletet kapta, hogy ez utóbbit semmi sem akadályozza.

Ennyit beszélt el don Alfonso és neje egy egész óra alatt a kíváncsi tudósítókknak, kiknek egyike don Alfonso által a szomszéd-szobából hozott írszerekkel az előadottakat szorosán feljegyezte. A tudósítók e közlése Grác város lakóira czillapítólag hatott.

Felhívás.

Az alsófehérmegyei „szabad elvű párt” megalakulására fölkeretnek mindazok, kik a „szabad elvű párt”hoz csatlakozni kívánnak, hogy sziveskedjenek május 19-én délelőtt 10 órakor Nagy-Enyeden a városházánál megjelenni.

Nagy-Enyed, 1875. május 2-án.

Br. Kemény István,
Sándor Elek.

A „KELET” magán-távirata.

Feladott Buda-Pesten május 5. 10. ó. 45 p. d. e.
Érkezett, május 5 11. ó. 10 p. d. e.

Tegnap Apponyi Albert, Hoffmann, Helffy, Vidliczky beszéltek a kormány ellen. Tisza Kálmán hosszú, igen éles beszédben válaszolt Sennyinek s a többi ellenzéki szónokoknak. Ma a vita folytatása. A honvédségi májusi előléptetés a hivatalos lapban ma megjelent

NAPI HIREK.

Kolozsvár, május 4. 1875.

— **Tegnapelőtt** színházi választmányi gyűlés volt. A választmány lemondott tagjai közül, miután a lemondás el- vagy el nem fogadásáról még nem értesítették, jelen volt gr. Mikó Imre elnök s Pál Sándor választmánytag is. E gyűlésen részt vett gr. Eszterházy Kálmán is, ki tagja ugyan a választmánynak, de az utóbbi időkben e gyűlésekben nem jelent meg s így egyik rész mellett se nyilatkozott volt. A mult alkalommal kiküldött bizottság előterjesztette a Korbuly Bogdánal kötött egyezséget, mely jóváhagyatott, s melynek értelmében a nyári színház, a pénz erejéhez képest, lassanként meg fog váltani. A választmány újabból kérte gr. Mikó elnököt, hogy állomásában maradjon meg, de önmaga ragaszkodott lemondásához. A mint halljuk egyszer már a miniszterium is tudatta a gr. önmóságával, hogy mondását nem fogadhatja el s felkérte tisztének további vitelére, de a gr. ur ismételtlen tagadólág választott. Lehetlen eltitkolnunk legmélyebb sajnálkozásunkat a gr. ur e magatartása

felett, mely nézetünk szerint a Temesvárral kötött szerződés megsemmisítése által eléggé egyáltalán nem indokolható. A kolozsvári közönség intelligens része valóságos föllellemmel tekint az eshetőség elé, hogy a gr. ur színházunk vezetésétől megváljon. Ily esetben én hiszszük a nagy közönség bizalma is bír értékkel s nem érdemesült rá, hogy oly gyakorta kifejezett őszinte ragaszkodása visszautasíttassék.

— **A haszonbérbe adott városi vadászterület** naponta látogatják orvadászok és a társaság erőlyen őrzői igen gyakran kísérnek be a jogosítatlan vadpusztítókból. Hogy a tilalmat annyiszor áthágják, s hogy a társaság is annyi kárt szenved, legközelebbi oka abban rejlik, hogy a város szerződési kötelezettsége ellenére, még maig sem látta el a határvonalakat intő táblákkal. Jó volna gondoskodni azokról, nemcsak a vadászati érdekekért, de főként azért, mert e menthetetlen hanyagság, melylyel a szerződés van megszegve, kárára lehet a városnak.

— **Eibenschütz Mari**, Dancz Nina és Komáromi Irmakisasszonyok a „Reform” szerint május hó második felében fognak Pesten a nemzeti színpadon fellépni. A két első színművésznőt csak nem régebben magunknak mondhattuk s egészen le sem mondtunk róluk, a harmadik a színi képeze tehetséges növendéke most lépik először fel.

— **Rablógyilkosság** Nagy-Szeben közelében. N-Szeben mellett apr. 30-ikán este egy kis-disznódi földműves nejével a n-szebeni heti vásárról szekeren haza utazott. Az uton három resinári román kérni kezdte, hogy vegye őket fel szekérére. A jó hiszemű földműves teljesíté kérésüket s a szekér tovább robotgott. Nemsokára azonban visszaáltak a resináriak a vendégszeretettel s a fiatal asszonnyal szemben ők kezdtek adni az urat. Midőn a férj figyelmeztette őket, hogy a mi a másé nem Tamásé, s a vendégszeretettel nem illik ily rútul visszaélni, még ők állottak az erdő felől, s szitkozódások és fenyegetések között figyelmeztették a gazdát, hogy huzza meg a bagariát. A kisdisznódiakra nézve a helyzet egyre inkább tűrhetelenné kezdett válni. Sőtétetett s épen az erdőn mentek keresztül, a mi komolyabb aggodalmakat keltett. Egyetlen reményük abban ösztönös hogy nemsokára előrik egy szebeni iparos gyapjuszövő gyárat, az a kisdisznódi földművesnek volt egy ismerőse, kinek segélyével megszabadulni remélt mindinkább alkalmatlanság és gyanussá váló vendégeitől. De a szekér megakadt s feldőlt. Mig a kisdisznódi a szekert felállította, a resináriak kést vettek elő s oldalába dőttek. Az asszonynak még volt annyi lélek jelenléte, hogy gyorsan a szekérbe ugrott, a lovak közé csapott s a kétségbeesés erejével hajította a lovakat a közeli gyárba. A resináriak az alatt a szekérről egy teli zsákot magukkal vevé, elfutottak. A szövődeből a helyszínére érkezettek a halálosan sebesített földművest a gyárba szállították, a hol jelenleg is fekszik. Habár a seb életveszélyes, némi kevés remény mégis van felgyógyulásához. Másnap május elsején még nem tudott szólni, mert minden kísérlet alkalmával szájából és sebéből vér ömlött ki. A három gazember a csendőrség által Resináron nyakon csipetett s a nagy-szebeni bünyenyítő törvényszéknek átadatott.

— **Az Udvarhelyszéki** honvédegyelet folyó 1875-ik évi május hó 27-én a honvéd-menház javára Sz.-Udvarhelyt a raksányi-kerben táncszáll és kisorsolással összekötött majális rendez, melyre a meghívókat a kiküldött bizottság nevében: Ugron Gáspár, Biró Pál bocsátották ki.

— **Gizella főhercegnő** most született gyermekének keresztanyja a bajor anyakirályné lesz.

— **A magyaripar** hódít. A budai Ganz vasúttöde — mint a „P. N.”-ban olvassuk — megrendelést kapott a poroszországi Essen városban működő híres Krupp-féle gyártól 4300 drb 12¹/₂ kilogramm nehézségű ketős falu és 1000 drb egyszerű 37¹/₂ kilogramm nehézségű egyoldalú granátokra.

— **Vetter Antal** honvéd altábornagy Kolozsvár volt képvis. jelöltje, jelenleg egy nagy munkát ír a „Természet bölcselete” czim alatt.

— **Metianu** aradi püspök beiktatásáról, a következőket távirják e hó 2-ikáról: Ma volt Metianu aradi püspök installációja, mely nagy lelkesedéssel folyt le. A diszebből alatt lelkes toaszok emeltettek az uralkodó párért, a házáért, kormányért hadseregért s a honvédségért, metropolitáért, testvérí szeretet és honlako testvérepek őszinte kölcsönös becsületéért, Arad város és megye municipiumáért. Arad megye egyedül az alispán által volt képviselve.

— **A florenczi négyes-társaság** e napokban N. Szebenből hangverseny után utaztak tovább a legközelebbi állomáshoz kocsin menve; de kocsijuk feldőlt, Becker és Chiostri az árokba esve, könnyebb fajta sérüléseket is kaptak s mind a négyen kénytelenek voltak éj idején visszagyalogolni N-Szebenbe. Hogy Kolozsvárra mikor jönnek, még nem tudhatni.

— **Beküldött.** Majdnem egyéve, hogy a kolozsvári összes szőlőhegyek birtokossága képviselői alapszabályokat nyújtottak be a városi tanáshoz, hogy megerősítését eszközölje ki. Minthogy számos kérés is sürgetés után mai napig annyit sem tudtunk kieszközölni, hogy a szabályzat városunk bizottsági ülése elé terjesztessék, bátrak vagyunk azon kérdést intézni Simon Elek polgármester urhoz, van-e tudomása arról, hogy létezik ez alapszabály, s ha igen, hajlandó-e annak megerősítése végett valamit tenni? Óhajtanók, vajha a fontosabb ügyek e „csekélységre” is juttatnának egy kevés időt, mert e szabályoktól várjuk a szőlőhegyek rendezetlen ügyei helyrehozását. (Többen az érdekeltek közül.)

— **Milyenek a nők?** Benedek Aladár nem elégszik meg a Jókai Mór magyarizációjával s maga is közreboacsát egy füzetet, hogy tájékozza a járatlanokat, kik a labirintban tévedeznek s nem tudnak nyitjára jöni, hogy: milyenek a nők? — A fejtegetéseket — mint maga állítja — könnyedén, érdekesen, oltott elbeszélő módorban fogja elkészíteni, olvashatja mindenki műveltség, észkülönbség és rangkülönbség nélkül. A könyv czimei: Olga, Margit, Jozephin, Hulda, Mari, Emma, Gizella, Ella, Róza, Ádél, Julea. A szerzőnek a nehéz földadat teljesítésében nem áll egyéb rendelkezésére, mint saját „szerény” tapasztalata.

— **A fővárosi** nemzeti torna és tűzoltó egyetel ellen, ennek pest-jósef-városi ösztetében fekvő és 190,221 ftra becsült házára a végrehajtási árverés elrendeltetett. Az árverés napja „a hivatalos értesető” szerint július hó 14-ére van kitűzve.

— **Bécsből kiutasított** magyarfaló. Mint a „N. Pester Journal”-nak Bécsből távirják Kilánt, a „Neue Freie Presse”-nek éven át kiváló politikai munkatársát, (ki e lapban a magyarfaló dühös cikkeitetirta,) a rendőrség a londoni „Standard”-ba írt levek s az Offenheim-pör tárgyában töle megjelent röpirat miatt Bécsből kiutasította.

— **A Neue freie Presse** és a többi magyarellenek lapokat már több hazai kaszinóból kiutasították. Az aradi kaszinóban néhány derék tag indítványára elhatározatott, hogy a nemzetünket gyalázó újságokat körükben többé meg nem tűrik. Az aradi kaszinó e határozatát megküldte a N. fr. Presse szerkesztőségének is, kijelentvén, hogy a julius elsejéig előfizetett példányok egy számát sem kívánja többé magának megküldetni. A hazafias kaszinóban senki sem volt, ki a határozat kimonását gátolta volna. Szombathelyen és Győrött szintén a kaszinóból és több nyilvános helyről kitiltattak a magyarokat gyalázó bécsi lapok. „Die Sprachenfrage in Ungarn” czimű arczátlan cikk után a szombathelyi kaszinó a „N. F. P.” minden számát, mely e cikkek megjelenése után küldetett, visszaküldte.

— **Neumann** komikus, társulatával együtt városunkba érkezett s a vendéglőkben produkálja magát. Valami Lipner nevezetű bűvész is, ki magát „tűzkirály”-nak nevezi, meg kezdte „nagyszerű” (!) előadásait. A látványosságokban e szerint Kolozsvárt nincs hiány.

— **Castelar** jelenlegi önkénytes száműzetéséből levelet intézett a madridi egyetem rektorához, melyben a kitünő szónok és tanár a többi között a következőket mondja: „Én a szabadság és a jog híve vagyok; valahányszor történelmi fontosságú egyetemnek látom, hogy egy párt küzd elviek ellen, én e párt ellen lépek ki a sikra. Ez mai nap annyival fontosabb, miután a vatikáni zsinat dekretumai abszolutistikus jellegű adtak a kath. egyháznak, mely a politikai intézményeket veszélylyel fenyegeti. Én részemről sohasem tanácsolnám, hogy ez abszolutizmus ellen erőszakot használjanak, mert annak majdnem ázsiai hatalma a lelkiismeretre támaszkodik, a melynek rejtekeibe a hatalom el nem hat. De mint ember, s mint tagja egy oly testületnek, a melyet egyetemnek hívnak s a mely az örök tudományt képviseli; követelméi fogom, hogy a természetből nyert és a jog által szentesített értelmi szabadságomat ne vegyék el, amidőn a fennálló intézmények megítélésébe bocsátkozom. Mindaddig én nemű szabadságom nem lesz teljes és tökéletes, nem lépek oly tanszékre, amelynek elvitázhatlan jogait folyton veszélyeztetheti bárki, ha csak egy pillanatig is miniszter, a rábizott közigazgatási hatalommal.

— **A nap táolsága** a földtől Puiseux francia tudós legújabb számítása szerint 19. millió 963,012 földrajzi mérföld, átmérője pedig 186,192 földrajzi mérföld.

— **Nobile par fratrum.** A londoni földrajzi társulat legközelebbi ülésében Rawlinson Henrik elnök bejelentette, hogy a társulat az ezidei két arany érmet az osztrák-magyar sarkutazók vezéreinek: Payer és Weyprecht uraknak ajándékozta. Szokatlan eset ugyan, mondá az elnök, hogy ugyanazon érdemért ketten nyerjenek kitüntetés, de a jelen esetben ők annyira „par nobile fratrum”, kiknek érdemei közt különbséget tenni nem lehet.

— **Elveszett pénz.** Tegnap délután 3 és 4 óra közl a minoriták templomától a belmagyarutezába vezető keresztutczában egy nyomdászgyakornok 2 darab 50 frtos bankjegyet elvesztett. A becsületes megtaláló sziveskedjék a Gámán örökösök nyomdájára ügyvezetőjénél jelentést tenni.

KÖZGAZDASÁG.

Kimutatás

a tordai takarékpénztár 1875. aprilis havi üzletforgalmáról.

Bevételei.

1875 martius haváról ájtott készpénz 2,522 frt 57 kr, 78 betétekben 12,402 frt 43 kr, visszafizetett váltókban 48,180 frt, visszafizetett váltó keltegekben 4380 f. Kamatokban 1619 frt 10 kr, különböze díjjakban 306 frt 20 kr, visleszámitolt váltókban 7520 frt, részvényjegy átiratási díjban 28 frt, részvényjegy kiállítás díjban 4 frt 20 kr, részvényjegy után járó bélyeg díjban 2 frt 66 kr, államilletékben 4 frt 25 kr, betéti könyvdíjban 2 frt 40 kr, kezelési költségben. 4 frt 40 kr.

Összesen 76,976 frt 21 kr.

Kiadás.

Visszafizetett betétek, s tőkésített kamatokért 59 tétel után 15775 frt 35 kr, visszafizetett betéti folyókamatokért 364 frt 37 kr, leszámitolt váltókért 5315 frt, előlegekért 4290 frt, visleszámitolt váltók kamataiért 119 frt 48 kr, tiszti fizetésekért 242 frt 50 kr, ház-bérbe 130 frt, megjelenési díjban 1 frt, államilletékbe 4 frt 55 kr, kezelési költség fejébe 4 frt 28 kr, részvényjegy után járó bélyeg díjban 2 frt 66 kr.

Összesen 74249 frt 19 kr.

1875. aprilis 30-án pénztm. 2727 frt 2 kr.

Főösszeg 76976 frt 21 kr

Tordán. 1875. aprilis 30-án.

Kimutatás

a kolozsvári kisegítő pénztár-egylet forgalmáról aprilis havában 1875.

Bevételek.

Pénztármaradék a mult hóról 55,795 frt 19 kr, betételek 99,960 frt 48 kr, kamat, feldíj és váltódíj 11,218 frt 95 kr, bélyegdíjban 359 frt 90 kr. 1318 esetben visszafizetett kölcsön 459,844 frt 51 kr.

Összesen 627,179 frt 3 kr

Kiadások.

1331 esetben kölcsön 466,491 frt 29 kr, tiszviselők fizetése 1,329 frt 99 kr, irodai keltekre 30 frt 98 kr, bélyegre 320 frt, kamat 121 frt 27 kr, betét visszafizetések 99,628 frt 93 krajczár.

Pénztármaradék 59,256 frt 57 kr.

Főösszeg 627,179 frt 3 kr.

Kolozsvárt, aprilis hó 30. 1875.

Kozák Ede, Tauffer Ferencz, pénztárnok. igazgató.

Gelch János, fő-könyvvezető.

— **A n-enyedi piac** árai ápril. 29-én 1875. (alsó-ausztr. mérő.) Tisztabuza 3 frt 50 kr, elegybuza 2 frt 50 kr, rozs 2 frt — kr, zab 1 frt 40 kr. pityóka 1 forint 10 krajczár, kr. Egy font disznózsír 54 kr. egy kupa borsó 16 kr. lencse 24 kr, paszuly 20 kr, Egy kupa kenyér liszt 12 kr Egy 1 font marhabús 18. Egy mázsa széna 3 frt 30 kr. Egy öl tűzifa kemény 9 frt — kr. alomszalma 35 kr, zsupszalma 45 kr, köles 28 kr, hagyma 8 kr, fokhagyma 9 kr.

— **M.-Vásárhely** piac árai ápril 29-ről, 1875. (alsó-ausztr. mérő.) Tisztabuza 3 frt 70 kr, rozs 2 frt 60 kr, elegybuza 2 frt 50 kr, zab 1 frt 24 kr, széna 2 frt 60 kr, alomszalma — frt 80 kr, zsupszalma 90 kr, egy öl fa nem usztatott 11 frt 50 usztatott 6 frt, marhabús 18 kr, konyhaliszt 10 kr, borsó 28 kr, lencse 26 kr, paszuly 24 kr, köles 24 kr, burgonya 1 frt 30 kr, disznózsír 56 kr, hagyma 15 kr, fokhagyma 17 kr.

M.-Vásárhelyt, apr. hó 29-én.

A városi tanácstól

Borosnyai Pál,

polg. mest.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

május 3-án 5% Metaliques 70.45 frt. Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 74.75 — frt. 1860-iki államkölcsön 111.85. Bankrészenyek 963.— Hitelrészenyek 2.3375. London 111.15. frt. Ezüst 102.80. Cs. kir. arany 526.—. Napoleond'or 888. 100 mark németár-tékú 54.35.—

Urbéri kötvények: Magyarországi 81.75. Temesvári 79.75. Erdélyi 7850. Horvátország 81.—.

Felelős szerkesztő: Békésy Károly.

